

JRC SCIENCE FOR POLICY REPORT

Euroopa teadusuuringute ja innovatsiooni vaatlussüsteem – aruanne riigi kohta – 2017: Eesti

Kattel, R.
Stamenov, B.

2018

Joint
Research
Centre

Kommenteeritud kokkuvõte

Peamised tulemused

Nii Eesti majandus üldiselt kui ka teadusuuringute ja innovatsiooni valdkond täpsemalt püsis 2017. aastal stabiilsena. 2016. aastal vähenes teadus- ja arendustegevusinvesteeringute maht 1,28 %ni SKPst (2015. aastal 1,50 %) ja ettevõtlussektori teadus- ja arendustegevuskulutused vähenesid 0,66 %ni (2015. aastal 0,69 %). Eesti ekspordi ja lisandväärtuse peamine mootor on suhteliselt keerukate toodete lepinguline tootmine. Eesti on jätkuvalt väga soodne ettevõtluskeskkond, kuid napib kõrgelt kvalifitseeritud töötajaid. Eesti teadus- ja innovatsioonisüsteem sõltub suuresti konkureerivatest projektipõhistest poliitikameetmetest, seda nii riiklike ülikoolide kui ka eraettevõtjate rahastamisel.

Teadus- ja innovatsioonipoliitika põhiülesanded Eestis

Avaliku ja erasektori teadus- ja innovatsioonialaste jõupingutuste ühtlustamine. Eesti teadussüsteemi spetsialiseerumine erineb suurel määral ettevõtlussektori omast, kuna rahastatakse ja toetatakse enamasti uudishimust ajendatud alusuuringuid, mille järele vahetu kohalik majandusnõudlus peaaegu puudub. Ilmselt kõige mõjusam poliitiline meede selle probleemi lahendamiseks on nutika spetsialiseerumise valdkondade rakendusühtlustuste toetusmeede NUTIKAS, millega selgelt julgustatakse ja toetatakse ettevõtjaid teadusasutustega kontakte looma ja koostööd tegema (põhitaotleja peab olema ettevõtja). Kui esialgu oli erasektori huvi selle meetme vastu üsna leige, siis 2017. aastal taotluste arv suurenes.

Teadusuuringutesse ja innovatsiooni tehtavate erainvesteeringute soodustamine, kiirendades tehnoloogia uuendamise tempot tööstuses. Kuna enamik Eesti tootmisettevõtteid tegeleb lepingulise tootmisega, ei ole tegevuse kavandamise ja arendamise suutlikkus kuigi suur ei neil endil ega ka võrgustikel, kuhu nad kuuluvad. Seetõttu on nende ettevõtete võimalused väärtusahelas ülespoole tõusta suuresti takistatud. Peamine programm on ettevõtluse arengukava, mille eesmärk on toetada ettevõtte läbimõeldud arendamist, tegevuse paremat kavandamist, innovatsiooni rakendamist ja tootearendust. Arengukavas osalemise käigus peaks iga ettevõtja looma uusi tooteid ja teenuseid, mis on oma eelkäijatest tulutoovamad.

Vähendada teadus- ja arendustegevuse rahastamise sõltuvust Euroopa struktuurifondide vahenditest. Umbes 50 % valitsemissektori kulutustest teadustegevusele kaetakse Euroopa struktuurifondidest. Kuna struktuurifondide vahendite kasutamine ELi järgmises finantsperspektiivis (alates 2020. aastast) ei ole täpselt teada, peaks Eesti võtma meetmeid, et vähendada oma sõltuvust ELi struktuurifondidest. Viimased valitsused on rahastamise suurendamist küll sõnades toetanud, kuid tegelikkuses on see kasvanud üsna mõõdukalt. Ainus sisuline muudatus on teadusasutuste baasrahastamise hiljutine suurenemine 50 % võrra aastatel 2014–2017.

Töötajate puudus teadus- ja arendustegevuse valdkonnas. Kvalifitseeritud töötajate puudus on üks Eesti majanduse pikaajaline probleem, mis tuleneb elanikkonna vananemisest, väljarändest ja teadlaskarjääri vähesest atraktiivsusest. Probleemi leevendamiseks muudeti 2015. aastal välismaalaste seadust, et võimaldada välisräärijäl lastel kergemini Eestisse tulla. Lisaks koostas valitsus hiljutise seadusega loetelu 339 idufirmast, kes võivad välisriigi (ELi mittekuuluvate riikide) kodanikke leebemate kriteeriumide alusel võtta tööle.

Teadus- ja innovatsioonipoliitika peamised arengusuunad 2017. aastal

- Riiklike ülikoolide [täiendav mittekonkurentsipõhine rahastamine](#) (suurenemine 9,3 miljonilt eurolt 2015. aastal 16,9 miljonile eurole 2017. aastal, mille tulemusena on konkurents- ja mittekonkurentsipõhise rahastamise suhe umbes 70:30).
- [Täiendavad rahalised vahendid suurtele tööstusinvestoritele](#) (suurinvestorite toetamise kava, eelarve 3 miljonit eurot 2017. aastal).
- [Digitaalarengu tegevuskava täiendav rahastamine](#): valitsus kavatses aastatel 2018–2021 investeerida täiendavalt 28 miljonit eurot nelja valdkonda: IKT-oskuste parandamine, arukas sisseränne, e-Eesti nähtavuse suurendamine ning tööstuse digiteerimine.
- [Rände-eeskirjade leevendamine](#), mis muudab välisriigi (ELi mittekuuluva riigi) töötajate töölevõtmise idufirmade jaoks lihtsamaks.
- Teadus- ja kõrgharidusasutuste koostöö toetamise [programmi ASTRA](#) rakendamine; programmiga toetatakse ka nende asutuste strateegiliste eesmärkide saavutamist ja taristuinvesteeringuid. (kogueelarve 120 miljonit eurot)

Nutika spetsialiseerumise strateegia seire ja rakendamine

Nutika spetsialiseerumise meetmete haldamine ja seire on alates 2016. aastast pärast Eesti Arengufondi sulgemist Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ning Haridus- ja Teadusministeeriumi haldusalas. Nutika spetsialiseerumise seire ja hindamisega tegeleb ministeeriumidevaheline erikomisjon, kuhu kuuluvad ametnikud ning ülikoolide ja ettevõtjate esindajad. Komisjoni põhiülesanne on jälgida erinevate aruka spetsialiseerumise meetmetega saavutatut ja pakkuda vajaduse korral välja parandusmeetmeid. Komisjoni juhivad aasta kaupa vaheldumisi Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ning Teadus- ja Haridusministeerium.

Kokku on Eestis rakendatud viis nutuka spetsialiseerumise meedet. Lisaks on umbes 25 osaliselt struktuurifondist rahastatavat meedet, mis on täielikult või olulisel määral suunatud nutika spetsialiseerumise toetamiseks. Nende rakendamine on pooleli ning toimub kooskõlas strateegiaaraamistikuga. Innovaatilised hanked ja rakendusüritingute toetamise meetmed on uus poliitikasuund ning seega suhteliselt aeglaselt edenenud. Mõlema puhul olukord 2017. aastal paranes, kuna taotlejate arv suurenes.

JRC Mission

As the science and knowledge service of the European Commission, the Joint Research Centre's mission is to support EU policies with independent evidence throughout the whole policy cycle.

EU Science Hub

ec.europa.eu/jrc

@EU_ScienceHub

EU Science Hub - Joint Research Centre

Joint Research Centre

EU Science Hub